

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Ὁγδοός

Συνδρομὴ ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἄρρονται ἀπὸ
1 ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους καὶ εἰν ἑτήσιαι.—Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

45 Ἰουλίου 1879

ΣΦΡΑΓΙΣ ΤΗΣ
ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ ΣΥΡΟΥ
ἐπὶ ἐπαναστάσεως.

[Ἐκ τῆς Συλλογῆς Παύλου Λάμπρου].

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΚ ΒΕΡΟΛΙΝΟΥ¹
Β΄

Φίλιπτε,

Μετριοφρόνως πιστεύω ὅτι ἀφ' οὗ σοὶ εἶπον πῶς κεῖται τὸ Βερολῖνον, σοὶ ἤνοιξε τοῦτο τὴν ὄρεξιν, καὶ θέλεις ἤδη νὰ μάθῃς καὶ ὁποῖα τις εἶναι ἡ μεγαλόπολις αὕτη. Καίτοι ἤκιστα τοπογράφος τὸ τε ἐπάγγελμα καὶ τὴν ἰκανότητα, θὰ προσπαθίσω νὰ σοὶ γράψω καὶ τοῦτο πρὸς χάριν σου, καὶ σύ, πρὸς χάριν μου, προσπάθησον νὰ τὸ ἀναγνώσῃς.

Πότε ἐκτίσθη τὸ πρῶτον τὸ Βερολῖνον, δὲν ἐπαγγέλλομαι τὸν ἀρχαιολόγον διὰ νὰ τὸ ἤξεύρω. Ἀρκεῖ νὰ σοὶ εἰπῶ ὅτι σήμερον εἶναι ἡ κἀν φαίνεται νεώτερον τῆς Νέας γερύρας τῶν Παρισίων, διότι πᾶσαι σχεδὸν αἱ οἰκίαι του πρὶν γηράσκειν κατεδαφίζονται καὶ ἀνοικοδομοῦνται κατὰ ῥυθμὸν εὐχαριν, καὶ τὸ συνηθέστερον κλασικόν. Μόνον δὲ τεκμηρίον ἀρχαιότητος σώζει τινὰς τῶν ὁδῶν, αἵτινες δὲν διέρχονται διὰ πάσης τῆς πόλεως, διότι πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν τεῖχος περιεκύκλου αὐτὴν πανταχόθεν, καὶ αἱ ὁδοὶ μόναι ὅσαι ἔφερον πρὸς τὰς πύλας αὐταὶ εἶχον διέξοδον πρὸς αὐτάς.

Τῆς κατηγορίας ταύτης εἰσὶ πρὸ πάντων δύο, καθέτως διασταυρούμεναι, ἡ τῆς Λειψίας, χωροῦσα ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, καὶ ἡ τοῦ Φρειδερίκου, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς μεσημβρίαν. Ὅτε δ' ἐπ' ἐσχάτων, ὑπὸ τῆς ἰκμάδος τῆς δόξης καὶ τῆς νίκης ὀγκωθεῖσα ἡ πρωτεύουσα τοῦ Γερμανισμοῦ, διέβρηξε τὴν στενόχωρον ζώνην τῆς, καὶ πανταχόθεν ἐξεχύθη εἰς τὸ πεδίον, τότε ἐξέλι-

1. Ἴδε σελ. 401.

πον καὶ τῶν ὁδῶν τούτων αἱ πύλαι, καὶ αὐτάς ἀντικατέστησαν τερπναὶ πλατεῖαι δενδρόφυτοι, κοσμούμεναι ἢ μὲν ὑπὸ δύο ὠραίων ναύσκων δωρικῶν, οἵτινες βεβηλοῦνται εἰς γραφεῖα ταχυδρομικὰ καὶ τηλεγραφικὰ, ἢ δὲ δι' ὑψηλῆς στήλης, φερούσης χαλκῆν νίκην, καὶ δι' ἐξαισίων λιθίνων συμπλεγμάτων, εἰς μνήμην τῆς τῶν ἑθνῶν συμμαχίας, ἣτις συνέτριψε τὸν ζυγὸν Ναπολέοντος τοῦ Α΄.

Βορείως δὲ τῆς ὁδοῦ τῆς Λειψίας καὶ παραλλήλως αὐτῇ, ἐκτείνεται ἡ καλουμένη «ὑπὸ τὰς φιλύρας» ὁδός, ἡ μᾶλλον πλατεῖα ὁδοῦ μῆκος ἔχουσα, ἐπώνυμος δὲ διπλῆς σειρᾶς ὑψηλῶν φιλυρῶν, αἵτινες σκιαζοῦσιν ἄνετον κατὰ τὸ μέσον αὐτῆς περὶπατον, καὶ ὡς αἱ δύο ἕτεραι, καὶ μᾶλλον ὑπὲρ αὐτάς, πολυάνθρωπος καὶ ὑπὸ πλουσιωτάτων ἐργαστηρίων κατεχομένη. Καταλήγει δὲ καὶ αὕτη εἰς εὐρύχωρον πλατεῖαν, ἐν ἣ ἀντικρύζονται αἱ πρεσβείαι τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Αὐστρίας, καὶ ἦν ἐπεράτου ἄλλοτε τοῦ Βρανδεβούργου ἡ πύλη, ἀντικαταστάσα καὶ αὐτὴ διὰ μεγαλοπρεποῦς ἐξαστύλου δωρίου προπύλου, ἔχοντος ἐκατέρωθεν δύο πτέρυγας τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ, ἀλλὰ μικροτέρων διαστάσεων. Τὸ ἀρχαιοπρεπὲς τοῦτο οἰκοδόμημα δὲν εἶναι μὲν ὁ Γερμανικὸς Παρθενῶν, ὡς τινες Γερμανοί, τὸν Παρθενῶνα μὴ ἰδόντες, κομπαστικῶς λέγουσιν, ἀλλ' ὅμως εἶναι μνημεῖον εὐγενὲς καὶ εἰς τὴν ἐπισημότητα τῆς πόλεως εἰς ἣν χρησιμεύει ὡς εἴσοδος ἀξίως ἀνταποκρινόμενον.

Τὸ δ' ἀνατολικὸν πέρασ τῆς ὁδοῦ ταύτης σεμνύνεται διὰ τῆς κατοικίας τοῦ Αὐτοκράτορος· καὶ ἐπίτηδες καλῶ οὕτως αὐτὴν καὶ οὐχὶ ἀνάκτορον, διότι τὸ ἀνεγερθὲν ὑπὸ τῶν ἐκλεκτόρων τοῦ Βρανδεβούργου, ὅπου ἐγεννήθη Φρειδερίκος ὁ Μέγας, κεῖται πέραν τῆς Σπραινς, ἐπὶ τῆς πλατείας ἣτις περιέχει καὶ τὸ Μουσεῖον, καὶ εἰς ἣν ἐλπίζω νὰ ἐπανέλθω. Ὁ δὲ νῦν Αὐτοκράτωρ, ὅτε διεδέχθη τὸν θρόνον τοῦ ἀδελφοῦ του, δὲν ἠθέλησε νὰ ἐγκαταλίπη οὔτε τὰς ἰδιωτικὰς μετριοφρονίας ἐξείς του, οὔτε τὴν ἀφελῆ κατοικίαν του, καὶ παρέμεινεν ἐν ἣ εἶχεν ὑπὸ τὰς φιλύρας, καὶ ἦς ἀκόμη τὸ πλεῖστον καὶ ἐπισημότερον παρεχώρησεν εἰς τὴν δημόσιον βιβλιοθήκην, μέχρις οὗ ἰδιαιτέρον κατὰστημα ἐγερεθῆ δι' αὐτὴν.

Περὶ ὁδῶν δὲ προκειμένου, δὲν πρέπει νὰ πα-

ραλείψω και την του Γουλιέλμου, ήτις ενοϊ την των Φιλλυρων και την της Δειψίας, των ύπουργων πολλά περιέχουσα, και προσέτι την αρχαίαν οικίαν των Πριγκίπων Ρατζιβίλλ, ήτις υπό του δημοσίου αγορασθεΐσα και ανακαινισθεΐσα, εδόθη εις κατοικίαν τῷ πρίγκιπι Βισμάρκ, και εκλεΐσθη προσέτι δια της εις αυτην συνελεύσεως του τελευταίου Ευρωπαϊκου συνεδριου.

Ἔστι δὲ τὸ Βερολίνον ὑπὲρ τινα καὶ ἄλλην πόλιν, καὶ ἂν ὁ Κ. Σχλειμάν μοι ἐπιτρέψῃ νὰ τὸ εἰπῶ, καὶ ὑπὲρ αὐτὴν τὴν Τροίαν εὐρύαγριος, ἔχουσα πανταχοῦ σχεδὸν ὠραία ἐκ τετραγώνων πλακῶν, ἢ ἐκ συμβολῆς ψήφων μωσαϊκῶν, ἢ ἐξ ἀσφάλτου τὰ πεζοδρομία, τὸ δὲ μέσον τῶν ὁδῶν ὀμαλὸν καὶ καθάριον, καὶ ἀμάξαις καὶ πεζοῖς εὐχαρίστως βατόν. Ὀφείλεται δὲ τοῦτο εἰς τὴν ἀγρυπνίαν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρχῆς, ἣτις δὲν παύεται πανταχοῦ καὶ πάντοτε καταβρέχουσα, καὶ ἐπιδιορθοῦσα καὶ τὰ ἥμισυ δεόμενα διορθώσεως. Οὐδέποτε μοι συνέβη νὰ διαβῶ οἷαν δῆποτε ὁδὸν κατὰ τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον, χωρὶς ν' ἀπαντήσω λόχον νυκτοβίων καθαριστῶν, οἵτινες, ὅταν οὐδένα ἐνοχλῶσιν, οὐδὲ παρακωλύουσι τὴν συγκοινωνίαν, σαροῦσι καὶ εὐπρεπέζουσιν ὁδὸν καὶ πεζοδρομία διὰ τὴν ἐπαύριον. Ποσάκις δὲ ὅπου τὴν προτεραιάν εἶδον καλὴν τινα λιθόστρωτον, ἣν ἐφθόνουν διὰ πολλὰς τῶν ἡμετέρων ὁδῶν, τὴν ὑστεραιάν βλέπω ἀνασπασμένην αὐτήν, καὶ ἀνασκαπτομένην, διότι πρέπει ἄλλο ἐντελέστερον σύστημα νὰ δοκιμασθῇ, καὶ τοὺς στοργγύλους λίθους διαδέχονται κύβοι, τούτους ἐνταῦθα ἡ ξυλίνη στρώσει, ἀλλὰχοῦ ἢ σιδηρᾶ καὶ πάσας ἢ τῆς ἀσφάλτου, δι' ἧς αἱ ὁδοὶ γίνονται λειαὶ καὶ καθαραί, ὡς τὸ ἔδαφος αἰθούσης ὑποδοχῆς, καὶ ἐκλείπει ὁ ἐκκωφεύων θόρυβος ἐκ τῆς διελάσεως τῶν πυκνῶν ἀμαξῶν. Διατί, πολλάκις σκέπτομαι κατ' ἐμαυτόν, νὰ μὴ στρώσωμεν καὶ τὰς ἡμετέρας ὁδοὺς δι' ἀσφάλτου, ἣτις ἀφθονος παράγεται ἐν Ἑλλάδι, καὶ τὸν μὲν χειμῶνα ἐστὶν ἀδιάβροχος, τὸ δὲ θέρος θὰ μᾶς ἀπήλλαττε τοῦ κλασικοῦ ἴσως, ὀχληροῦ ὅμως βεβαίως κοριοτοῦ, καὶ προχειρότατα καὶ ἐπ' ἐλαχίστην δαπάνῃ ὅπου βλάπτεται διορθοῦται. Ἄλλ' εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἐφαρμογὴ τῆς; Εἰς τὴν ἡμετέραν θερμοκρασίαν δὲν ἀναλύεται, ἢ δύναται νὰ εὐρεθῇ ὀλιγοδάπανός τις μίξις καὶ παρασκευῆ, δι' ἧς νὰ διορθοῦται τὸ ἄτοπον; Τὸ ἀγνοῶ, καὶ ἀκατάλληλος εἶμι ν' ἀπαντήσω· τοῦτο δὲ μόνον ἠξέυρω, ὅτι κατὰ τὴν πρώτην εἰσαγωγὴν τῆς ἀσφάλτου ἐνταῦθα, πλείστα ἐνστάσεις ἠγέρθησαν, ἰδίως ὑπὸ τῶν ἀμαξήλατῶν, ὅτι εἰς τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα κλίμα αἱ ὁδοὶ γίνονται ὀλισθηραί, καὶ οἱ ἵπποι πίπτουσιν, ἐπὶ κινδύνῳ ζωῆς καὶ ἑαυτῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων· ὥστε ἡ ἐπιτροπὴ τῆς ὁδοποιίας ἐνόμισε καθήκον τῆς, οὐχὶ νὰ ἐγ-

καταλείψῃ τὴν ἐπιβολὴν, ἀλλὰ νὰ ἐπιτείνῃ τὰς ἐπ' αὐτῆς μελέτας τῆς, καὶ εὗρεν ὅτι τὰ παράπονα ἦσαν φροῦδα, ὅτι ἂν πίπτουσιν οἱ ἵπποι, παίουσιν οἱ ἀμαξήλαται καὶ οὐχὶ ἡ ἀσφαλτος, καὶ ἐπέμεινε, καὶ ἤδη πᾶσαι αἱ συνοικίαι, ὅσαι θέλουσι τὴν ἡσυχίαν των, ἀσφαλτον ζητοῦσι παρὰ τῆς δημαρχίας, καὶ αὕτη χορηγεῖ αὐτὴν κατὰ προτίμησιν ὅπου ὑπάρχουσι δημόσια ἀρχεῖα καὶ περὶ πάσας τὰς ἐκκλησίας.

Τοῦτο δὲ μ' ἐνθυμίζει, οὐχὶ ὡς παράδειγμα, ἀλλ' εἰς ἀντίθεσιν, ὅτι ἤκουσα ποτε διηγούμενον περὶ τοῦ ἡμετέρου δημοτικοῦ συμβουλίου τῶν Ἀθηνῶν. Πρὸ ἐτῶν πολλῶν, κατὰ τὴν συζήτησιν τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ ἀρθρον τὸ περὶ φωτισμοῦ, ὅστις ἐγένετο τότε δι' ἐλαίου, εἰς τῶν συμβούλων ἠρώτησεν ἂν δὲν ἐδύνατο νὰ γίνῃ σκέψις περὶ εἰσαγωγῆς καὶ εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλλάδος τοῦ πανταχοῦ τῆς Εὐρώπης ἐφηρμοσμένου ἀερίου· ἀλλ' ἐχλευάσθη ὡς ἀτοπολόγος καὶ μὴ πρακτικὸς. Δειλῶς δὲ παρατηρήσας ὅτι τὸ μόνον ὃ προτείνει ἐστὶ τὸ νὰ ἐξετασθῇ καὶ μελετηθῇ τὸ ἀντικείμενον, διότι οὐδ' αὐτὸς οὐδ' οἱ συνάδελφοί του τι περὶ αὐτοῦ ἐγνώριζον, δὲν εἰσηκούσθη καὶ ἡ πόλις ἐξηκολούθησε δι' ἐλαίου φωτιζομένη, ἂν φωτισμὸς ἦν ἐκεῖνο, μέχρις οὗ ὁ αὐτὸς κατόπιν εὐρέθη εἰς θέσιν νὰ πορισθῇ ἀπ' εὐθείας πληροφορίας, ἐφ' ᾧν ἐστηρίχθη ἐν τέλει τοῦ ἀερίου ἡ εἰσαγωγὴ. Τὸ κατ' ἐμὲ δὲ τοῦτο μόνον δύναμαι νὰ σ' ὑποσχεθῶ, ὅτι ὄψεσθε μὲ ψηφίσθητε δημοτικὸν σύμβουλον Ἀθηναίων, πρῶτη φροντίς μου ἔσται νὰ προκαλέσω τὴν μελέτην περὶ τῆς ἀσφαλτώσεως τῶν ὁδῶν, φρονῶν ὅτι οὕτω καθήκον ἐκτελῶ καὶ δὲν βλάπτω. Καὶ ἂν τὸ δημοτικὸν συμβούλιον, οὗ ἔσομαι μέλος δὲν ψηφίσῃ τὴν πίστωσιν, θέλω κἂν κατορθῶσαι, πρὸς δοκιμὴν, ὅποια πρέπει νὰ γίνηται πάντοτε, νὰ τεθῇ κἂν ἀσφαλτος εἰς τὸ μικρὸν διάστημα τὸ διαιροῦν τὴν οἰκίαν σου ἀπὸ τὴν ἐδικὴν μου. Ἐκεῖ κατοικεῖ ἡ Κυρία** (ὄχι κύρια ὀνόματα), καὶ ἂν συμπέσῃ νὰ κολλᾶς ἐνίοτε, δὲν θὰ παραπονεῖσαι. Ἄλλως τε τοῦτο, ἢ θὰ τὸ ἀρνηθῆς; σοὶ συμβαίνει ἐνίοτε καὶ χωρὶς τῆς ἀσφάλτου.

Ἄλλ' ἤδη ἄλις τοπογραφίας. Ἐβαρύνθη βεβαίως νὰ τὴν ἀναγνώσκῃς ἀφ' οὗ ἐγὼ ἐβαρύνθη νὰ τὴν γράφω. Ἄν θέλῃς νὰ ἐξακολουθήσω περιηγούμενος διὰ σὲ τὸ Βερολίνον, θὰ μ' ἐπιτρέψῃς ν' ἀποδιδράσκω ἐνίοτε εἰς χώρας τερπνοτέρας, τὰς τοῦ κοινωνικοῦ ἢ διανοητικοῦ κόσμου καθ' ὅσον μοι εἰσὶ προσιταί.

Σήμερον ὅμως πρὸς τοῦτο οὐδ' ἔχω ἀνάγκην νὰ ἐγκαταλείψω ἔτι τὰς ὁδοὺς, διότι ἐν αὐταῖς ἐτελέσθη ἀρτίως μέγα καὶ πανηγυρικώτατον δράμα, περὶ οὗ δύο λέξεις: Τὴν 30 ματοῦ καθ' ἡμᾶς ἐώρταζεν ὁ Αὐτοκράτωρ τὸν Χρυσοῦν γάμον του. Ἴσως τοῦτο σοὶ φανῇ πως αἰνιγματώδες, ἂν ἠξέυρης μὲν ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ εἶναι ὑπερ-

ογδοηκοντούτης και ένυμφεύθη πρό πενήκοντα έτων, άγνωστis δέ τó Γερμανικόν έθος, καθ' ό, μεθ' ώρισμένης χρονικάς διαλείψεως, έορτάζεται τó μνημόσυνον τού προτελεσθέντος γάμου, και άργυροϋς μέν γάμος λέγεται όταν τελήται μετά είκοσιπενταετίαν, χρυσοϋς δέ μετά πενήκονταετίαν, άδαμαρτίος μετά έβδομήκοντα έτη, και ύπάρχει ό ξύλιος, ό χαλκοϋς, ό κασιτέριος, ό σιδηροϋς, δια βραχυτέρας ή μακροτέρας, εί δυνατόν, προθεσμίας, δια τούς φιλεότους και έφιεμένους νά καθιστώσι συνεχώς τó δημόσιον μάρτυρα τής οικιακής αύτων ευδαιμονίας.

Τήν 30 μάτου λοιπόν συνεπληροϋντο πενήκοντα έτη από τής νυμφεύσεως τού Αυτοκράτορος μετά τής τότε νεαρās ήγεμονίδος τής Σαξωνίας. Από βαθέως δέ όρθρου, έξ ύψηλοϋ πύργου έν τῷ κέντρῳ τής πόλεως, πάσης σηματοφορούσης και θαφροστολιστού, άντήχησεν ύμνος ευχαριστίας πρός τόν Θεόν και εύλογίας ύπέρ τού Αυτοκρατορικού ζεύγους, και άφύπνισε τούς κατοίκους, οίτινες κατά μυριάδας έξεχύθησαν είς τās όδούς, και ώμοίαζον αύται ποταμούς έφ' ών έφέροντο πυκνά άνθρώπινα κύματα.

Περί μεσημβρίαν δέ, παρακολουθούμενοι ύπό τών βασιλέων, άρχιδουκών, ήγεμόνων, μεθ' όσων συνδέονται δια συγγενείας, μετέβησαν ό Αυτοκράτωρ και ή Αυτοκράτειρα, είς τών Ανακτόρων τήν Έκκλησίαν, και κανονοβολισμός άνήγγειλεν είς τήν πόλιν ότι πρό τού βωμοϋ έπανελήφθη ή εύλογία, ήτις πρό πενήκοντα έτων είχε συνδέσει τó ευτυχές ζεύγος. Μετά δέ τήν θρησκευτικήν τελετήν, είσήλθον είς τήν άπέραντον αίθουσαν τής ύποδοχής, τήν *Λευκήν* καλουμένην, και εκεί, περισταμένου τού πλήθους τών έστεμμένων συγγενών και τών αύλικών, έκάθησαν επί θρόνων· έκάθησαν δέ, διότι ό Αυτοκράτωρ πρό τινων ήμερών, κατ' αύτήν τήν έπέτειον τής γενομένης κατ' αύτου κακούργου άποπειρας, όλισθήσας είς τó γραφεϊόν του, έπεσε και έβλάβη κατά τó γόνυ, ώστε δέν έδύνατο νά ίσταται όρθιος. Εκεί δέ παρήλασαν πάντες οί έπίσημοι ζένοι, οί αντιπρόσωποι τών δυνάμεων, αί πρεσβείαι τών Γερμανικών χωρών, οί άρχηγοί τών στρατιωτικών και πολιτικών ύπηρεσιών, και προσήνεγον τών εύχών των τόν φόρον. Άπήντησε δ' είς τινας κατ' έξαιρέσιν ό Αυτοκράτωρ, ως είς τόν Βισμάρκ και τόν Μόλτκε, μετά συγκεκινημένης ευγνωμοσύνης, είς άναγνώρισιν τών όσων διεπράξαντο ύπέρ τής δόξης και τού μεγαλείου τής κοινής πατρίδος επί τής βασιλείας του.

Έκειθεν δέ τó αυτοκρατορικόν ζεύγος, περιτοιχιζόμενον ύπό φρουράς τών φοιτητών τού Πανεπιστημίου, οίτινες αυτομάτως είχαν οργανισθί είς λόχους και τάγματα, διήλασε τās πολυανθρωποτέρας όδούς τής πόλεως, όπου τó

συμπυκνούμενον πλήθος ύπεδέχθη τούς ήγεμόνας του μετ' ένθουσιωδών άνευσημιών· τó δ' έσπέρας ούδεις πλήν εί τις άγωνιών ή άνάπικρος έμεινε κατ' οίκον, και έξίσισιον ήν τó θέαμα πασών τών όδών, αίτινες έφαινοντο ως φλεγόμεναι, και τών όψεων τών οικιών, έφ' ών ήκτινοόβολου μυριάδες άστέρων, και κατάφωτα στέμματα, σύμβολα, μονογράμματα. Υπέρ πάσας δέ τās οικοδομάς διέπρεπεν ή τού μελοδράματος, έξωθεν έπίχρυσος και κατάφωτος, έντός δ' έγκλείουσα τήν Αύλην έν πάση αύτης τῇ πομπῇ, και πάσας τās έπισημότητας, ζένας και έγχωρίους, έν στιλοθύσαις στολαίς, προσκληθείσας νά ιδώσι τού Σποντήν τήν Όλυμπίαν, ής ήκουσα ότι ήτο μεγάλης πολυτελείας ή παρασκευή, αί δ' έλληνικαί σκηνογραφίαι και ένδυμασίαι ταιαύται, ώστε νά έφελευσώσι και τών δυσκολωτέρων άρχαιολόγων τήν έπιδοκιμασίαν.

Άλλά τó και ύπέρ τās σκηνογραφίας και ύπέρ πάσαν τών παρασκευών τήν λαμπρότητα έλκούν τήν προσοχήν τών θεατών κατά τήν παράστασιν ταύτην, ήτο ή είς αύτήν παρουσία τού πρίγκιπος Βισμάρκ, όστις πρό έτών ούδ' είς θέατρον, ούδ' είς συναναστροφήν, ούδ' είς τās όδούς ποτ' έφάνη, ώστε κατήντησε και είς τών διπλωματών τινες ν' άμφιβάλλωσι περί τής ύπάρξεώς του, και νά ύποπτεύωσιν ότι τó όνομά του έστίν, ως τó τού Θεσεώς ή Ηρακλέους, έν τών περιληπτικών εκείνων ά πολλάκις έπένθησε τών σκοτεινών χρόνων ή ιστορία. Άλλ' εκεί ήτο, φαιδρός, προσηνης, όμιλητικός, έν σαρκί και όστέοις, ώστε ή ύπαρξις και ή ταυτότης του δέν ήτο δυνατόν ν' άμφισβητηθῇ. Τό δέ πλήρωμα τών ζένων ήγεμόνων έλησμόνει τήν Όλυμπίαν, ένατενίζον πρός τόν Όλύμπιον.

Έξηκολούθησαν δέ και τήν επαύριον αί αύται έορταί, λήξασαι τó έσπέρας είς τρισμείγιστον δεϊπνον μετά μουσικήν συμφωνίαν είς τήν Αύλην. Και ταύτα μέν, ως μή αυτόπτης, ούτε δύναμαι, ούτε ένδιαφέρον νομιζω νά περιγράψω, έν όμως έτι δέν πρέπει νά παραλείψω, ότι ιδιώται, κοινότητες, πόλεις, πάντες έξητοϋντο τήν άδειαν νά προσφέρωσιν είς τήν περίστασιν ταύτην δώρα είς τόν Αυτοκράτορα, διότι δέν πιστεύω νά ύπάρχη καθ' άπασαν τήν Ευρώπην ήγεμών είς άνωτερον βαθμόν άπολαυσιών τών λατρειών, τó σέβας και τήν ευγνωμοσύνην των λαών του· ό δ' άπήντησεν ότι ούδέν δέχεται δώρον, πλήν εί τι ήθελε προσαχθῇ ύπέρ σκοπών άγαθοεργών. Είς τήν αληθώς δέ βασιλικήν ταύτην άπόφασιν όφείλεται ή δι' εκατομμυρίων ίδρυσεις ή ύποστηρίξις όρφανοτροφείων, γεροντοκομείων, πτωχοκομείων και παντοίων άλλων φιλανθρωπικών ίδρυμάτων, άτινα εύχονται νά ιδώσι και άδαμαρτίους τούς γάμους τού φιλόλαου μονάρχου.

Έν Βερολίω, τῇ 10 Ιουνίου 1879.